מבחן מסכם: סיפורי בראשית, מן הבריאה ועד מכירת יוסף

זמן 90 דקות | ניקוד 100 נקודות

שם	כיתה	תאריך	ציון
			מתוך 100

זמן: 90 דקות · 100 נקודות · במבחן שני חלקים. בחלק א ענו על כל השאלות. בחלק ב בחרו שלוש שאלות מתוך ארבע. מותר להשתמש בתנ"ך בלי פירושים.

שימו לב: על בראשית א-ג (הבריאה וגן עדן) יש באתר מבחן נפרד, ולכן המבחן הזה מתמקד בסיפורים שמפרק ד ואילך.

א חלק א: בקיאות

40 נקודות

ענו על כל עשר השאלות. בשאלות 1-5 הקיפו את התשובה הנכונה; בשאלות 6-10 ענו בקצרה וציינו פרק ופסוק.

1 מה הביא קין מנחה לה'? (4 נק')

א) מבכורות צאנו ומחלבהן ב) עולה מן הבקר ג) סולת בלולה בשמן ד) מפרי האדמה

2 כמה מכל בהמה טהורה ציווה ה' את נח להכניס לתיבה? (4 נק')

א) שבעה שבעה ב) שניים שניים ג) עשרה עשרה ד) אחד אחד

3 מהו אות הברית שנתן ה' אחרי המבול? (4 נק')

א) היונה ועלה הזית ב) ברית המילה ג) השבת ד) הקשת בענן

4 לאיזה מקום הגיע אברם ראשון כשעבר בארץ כנען? (4 נק')

א) באר שבע ב) חברון ג) מקום שכם, עד אלון מורה ד) הר המוריה

5 מי מן האחים הציע למכור את יוסף לישמעאלים? (4 נק')

א) יהודה ב) שמעון ג) ראובן ד) לוי

6 מה הייתה מטרת בוני העיר והמגדל, לפי דבריהם בפסוק? (4 נק')

7 אברהם התפלל על סדום. מאיזה מספר צדיקים פתח, ובאיזה מספר סיים? (4 נק')

8 לאן ציווה ה' את אברהם ללכת בעקדה, ומה הקריב אברהם במקום יצחק? **4 נק'**

9 מה מכר עשו ליעקב, ותמורת מה? **4 נק'**

10 מה עשו האחים בכתונת של יוסף, ומה אמרו ליעקב? **4 נק'**

ב חלק ב: עיון ופרשנות

60 נקודות

בחרו שלוש שאלות מתוך ארבע. כל שאלה 20 נקודות. קראו את המקורות שבתוך השאלה וענו במילים שלכם.

11 קין והבל: "הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי" (פרק ד) 20 נק'

וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה וַיָּקָם קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ

בראשית ד, ח

ויאמר קין אל הבל. נִכְנַס עִמּוֹ בְּדִבְרֵי רִיב וּמַצָּה לְהִתְעוֹלֵל עָלָיו לְהָרְגוֹ. וְיֵשׁ בָּזֶה מִדְרְשֵׁי אַגָּדָה, אַךְ זֶה יְשׁוּבוֹ שֶׁל מִקְרָא

רש"י על ד, ח

אי הבל אחיך. לְכָּנֵס עִמּוֹ בְּדִבְרֵי נַחַת, אוּלַי יָשׁוּב וְיֹאמַר: אֲנִי הֲרַגְתִּיו וְחָטָאתִי לְךָ

רש"י על ד, ט

דמי אחיך. דָּמוֹ וְדַם זַרְעִיּוֹתָיו

רש"י על ד, י

א. מה חסר בפסוק ד, ח? איך רש"י משלים את החסר, ולמה הוא מדגיש "זה יישובו של מקרא"? 7 נק'

ב. ה' יודע איפה הבל. לפי רש"י, למה בכל זאת שאל "אי הבל אחיך"? ומה מלמדת תשובת קין על דרכו? 7 נק'

ג. "דמי אחיך" כתוב בלשון רבים. מה לומד רש"י מכך? איזה מסר על אחריות לחיי אדם עולה מכאן? 6 נק'

12 "נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו" (פרקים ו-ז) **20 נק'**

> אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ־נֹחַ
> בראשית ו, ט

> בדרותיו. יֵשׁ מֵרַבּוֹתֵינוּ דּוֹרְשִׁים אוֹתוֹ לְשֶׁבַח, כָּל שֶׁכֵּן אִלּוּ הָיָה בְּדוֹר צַדִּיקִים הָיָה צַדִּיק יוֹתֵר; וְיֵשׁ שֶׁדּוֹרְשִׁים אוֹתוֹ לִגְנַאי, לְפִי דּוֹרוֹ הָיָה צַדִּיק וְאִלּוּ הָיָה בְּדוֹרוֹ שֶׁל אַבְרָהָם לֹא הָיָה נֶחְשָׁב לִכְלוּם
> רש"י על ו, ט

> את האלהים התהלך נח. וּבְאַבְרָהָם הוּא אוֹמֵר אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנָיו ... נֹחַ הָיָה צָרִיךְ סַעַד לְתָמְכוֹ, אֲבָל אַבְרָהָם הָיָה מִתְחַזֵּק וּמְהַלֵּךְ בְּצִדְקוֹ מֵאֵלָיו
> רש"י על ו, ט

> מפני מי המבול. אַף נֹחַ מִקְטַנֵּי אֱמָנָה הָיָה, מַאֲמִין וְאֵינוֹ מַאֲמִין שֶׁיָּבֹא הַמַּבּוּל, וְלֹא נִכְנַס לַתֵּבָה עַד שֶׁדְּחָקוּהוּ הַמַּיִם
> רש"י על ז, ז

א. הציגו את שתי הדרכים של חז"ל, שרש"י מביא, בהבנת המילה "בדורותיו". מה ההבדל ביניהן? **8 נק'**

ב. מה ההבדל בין "את האלהים התהלך" אצל נח ובין "התהלכתי לפניו" אצל אברהם, לפי רש"י? **6 נק'**

ג. לאיזו משתי הדרכים שבסעיף א מתאים רש"י על ז, ז? נמקו. **6 נק'**

13 מגדל בבל: "וְנַעֲשֶׂה־לָּנוּ שֵׁם" (פרק יא) **20 נק'**

> וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה־לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה־לָּנוּ שֵׁם פֶּן־נָפוּץ עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃
>
> בראשית יא, ד

> וְכִי אֵיזוֹ קָשָׁה, שֶׁל דּוֹר הַמַּבּוּל אוֹ שֶׁל דּוֹר הַפַּלָּגָה? אֵלּוּ לֹא פָשְׁטוּ יָד בָּעֹקֶר וְאֵלּוּ פָּשְׁטוּ יָד בָּעֹקֶר לְהִלָּחֵם בּוֹ, וְאֵלּוּ נִשְׁטְפוּ וְאֵלּוּ לֹא נֶאֶבְדוּ מִן הָעוֹלָם? אֶלָּא שֶׁדּוֹר הַמַּבּוּל הָיוּ גַּזְלָנִים וְהָיְתָה מְרִיבָה בֵּינֵיהֶם, לְכָךְ נֶאֶבְדוּ; וְאֵלּוּ הָיוּ נוֹהֲגִים אַהֲבָה וְרֵעוּת בֵּינֵיהֶם, שֶׁנֶּ' שָׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים, לָמַדְתָּ שֶׁשָּׂנְאוּ הַמַּחֲלֹקֶת וְגָדוֹל הַשָּׁלוֹם
>
> רש"י על יא, ט

א. מה רצו בני הדור לעשות, ומה הם חששו שיקרה להם? צטטו מן הפסוק. **5 נק'**

ב. הסבירו את השאלה ששואל רש"י ואת התשובה שלו. למה דור הפלגה לא נאבד מן העולם? **10 נק'**

ג. מה המסר של רש"י על מחלוקת ועל שלום? תנו דוגמה מן החיים. **5 נק'**

14 מכירת יוסף: "וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם" (פרק לז) **20 נק'**

> וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־דִּבָּתָם רָעָה אֶל־אֲבִיהֶם
>
> בראשית לז, ב

> את דבתם רעה. כָּל רָעָה שֶׁהָיָה רוֹאֶה בְּאֶחָיו בְּנֵי לֵאָה הָיָה מַגִּיד לְאָבִיו
>
> רש"י על לז, ב

> וַיִּרְאוּ אֶחָיו כִּי־אֹתוֹ אָהַב אֲבִיהֶם מִכָּל־אֶחָיו וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם
>
> בראשית לז, ד

> ולא יכלו דברו לשלום. מִתּוֹךְ גְּנוּתָם לָמַדְנוּ שִׁבְחָם, שֶׁלֹּא דִבְּרוּ אַחַת בַּפֶּה וְאַחַת בַּלֵּב
>
> רש"י על לז, ד

> וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־אָחָיו מַה־בֶּצַע כִּי נַהֲרֹג אֶת־אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת־דָּמוֹ לְכוּ וְנִמְכְּרֶנּוּ לַיִּשְׁמְעֵאלִים וְיָדֵנוּ אַל־תְּהִי־בוֹ כִּי־אָחִינוּ בְשָׂרֵנוּ הוּא
>
> בראשית לז, כו-כז

א. מנו שתי סיבות, מן הפסוקים, לשנאת האחים ליוסף. מה מוסיף רש"י על "דבתם רעה"? **6 נק'**

ב. הסבירו את דברי רש"י "מתוך גנותם למדנו שבחם". מה הגנות ומה השבח? **7 נק'**

ג. בדברי יהודה יש שני נימוקים נגד הריגת יוסף. מהם? האם לדעתכם ההצעה למכור אותו היא פתרון מוסרי? נמקו. **7 נק'**